

CAPÍTULO XIII.

Varias otras curaciones.

Apud Parisios verò, dum portam civitatis illius, magnis secum turbis euntibus, introiret, leprosum miseri- bili facie, horrentibus cunctis, osculatus est atque benedixit: statimque omni malo emundatus, postero die ad ecclesiam veniens nitenti cute, gratias pro sanitate quam receperat agebat. Sed nec hoc prætereundum est, quòd fimbriæ vestimentis ejus cilicioque detractæ, crebras super infirmantibus egere virtutes; nam cùm aut digitis illigatae, aut collo inditæ sunt, persæpè ab ægrotantibus morbos effugaverunt.

Arborius autem, vir præfectorius, sancti admodum et fidelis ingenii, cùm filia ejus gravissimis quartanae febribus ureretur, epistolam Martini, quæ casu ad eum delata fuerat, pectori puellæ in ipso accessu ardoris inseruit; statimque fugata febris est. Quæ res apud Arborium tantum valuit, ut statim puellam Deo voveret et perpetuae virginitati dicaret. Profectusque ad Martinum, puellam ei præsens ob virtutum ejus testimoniūm, quæ per absentem licet curata esset, obtulit. Neque ab alio eam quām a Martino, habitu virginitatis imposito, passus est consecrari.

Paulinus verò, vir magni postmodum futurus exempli, cùm oculum graviter dolere cœpisset, et jam pupillam ejus crassior nubes superducta texisset, oculum ei Martinus peniculo contigit, pristinamque ei sanitatem, sublato omni dolore, restituit.

Ipse autem cùm casu quodam esset de cœnaculo de- volutus, et per confragosos scalæ gradus decidens, mul- tis vulneribus esset affectus, cùm exanimis jaceret in cellula et immodicis doloribus cruciaretur, nocte ei An- gelus visus est eluere vulnera, et salubri unguento con- tusi corporis membra contingere. Atque ita postero die

restitutus est sanitati, ut nihil unquam pertulisse in- commodi putaretur. Sed quia longum est ire per sin- gula, sufficient hæc, vel pauca de plurimis, satisque sit, nos et in excellentibus non subtrahere veritatem, et in multis vitare fastidium.

CAPÍTULO XIV.

Cómo se portó san Martin con el emperador Máximo, hombre de carácter feroz: cuánto aprecio hacia del sacerdocio: va- ticina la muerte de Máximo.

Cùm ad imperatorem Maximum¹, ferocis ingenii vi- rum, et bellorum civilium victoriâ elatum, plures ex diversis partibus Episcopi convenissent, seque regiæ clientelæ sacerdotalis dignitas subdidisset, in solo Martino Apostolica auctoritas permanebat. Nam etsi pro aliquibus supplicandum regi fuit, imperavit potiùs quām rogavit. Et a convivio ejus frequenter rogatus abstinuit, dicens se mensæ ejus participem esse non posse, qui duos imperatores, unum regno, alterum vitâ expulisset². Postremò cùm Maximus se non sponte sumpsisse imperium affirmaret, sed impositam sibi a militibus divino nutu necessitatē regni, armis defen- disse; et non alienam ab eo Dei voluntatem videri, pe- nes quem tam incredibili eventu victoria fuisse, nul- lumque ex adversariis, nisi in acie, occubuisse; tandem victus vel ratione, vel precibus, ad convivium venit, mirum in modum gaudente rege quòd id impetrâasset.

Convivæ autem aderant, velut ad diem festum evo- cati, summi atque illustres viri, præfectorus itemque consul Evodius, quo nihil unquam justius fuit, comi-

¹ Elegido en 381, batido y muerto en Aquileya en 388.

² Estos dos emperadores son Graciano y Valentíniano se- gundo.

tes duo, summā potestate prædicti, frater regis et patruus: medius inter hos Martini presbyter accubuerat: ipse autem sellulā juxta regem positiā consederat. Ad medium ferè convivium (ut moris est), pateram regi minister obtulit: ille sancto admodum Episcopo dari potius jubet, expectans atque ambiens ut ab illius dextera poculum sumeret. Sed Martinus, ubi ebibit, pateram presbytero suo tradidit, nullum scilicet existimans digniorem qui post se prior biberet, nec integrum sibi fore¹, si aut regem ipsum, aut eos qui a rege erant proximi, presbytero prætulisset.

Quod factum Imperator, omnesque qui tunc aderant, ita admirati sunt, ut hoc ipsum eis, in quo contempti fuerant, placeret. Celeberrimumque per totum palatium fuit, fecisse Martinum in regis prandio quod in infimorum judicum conviviis Episcoporum nemo fecisset. Eademque Maximo longè antè prædictit futurum ut, si ad Italianam pergeret, quò ire cupiebat, bellum Valentiniano imperatori inferens, sciret se primo quidem impetu futurum esse victorem, sed parvo post tempore esse peritum. Quod quidem ita vidimus. Nam primo adventu ejus, Valentinianus in fugam versus est; deinde post annum ferè, Theodosius, captum intra Aquileiae muros Maximum interfecit.

CAPÍTULO XV.

Nuestro Santo recibe benignamente á Severo, y le hace un brillante elogio de san Paulino: gravedad, dignidad, ciencia, talento y puro lenguaje de nuestro Santo.

Cùm olim, auditā ejus fide, vitā atque virtutibus, desiderio illius æstuaremus, gratam nobis ad eum vi-

¹ Y que no obraria bien prefiriendo, etc. *Integrum mihi est* equivale á: *In potestate mea est: possum jure et commodè.*

dendum peregrinationem suscepimus: simul quia jam ardebat animus illius scribere vitam, quam partim ab ipso, in quantum ille interrogari potuit, sciscitati sumus; partim ab his qui interfuerant, vel sciebant, cognovimus. Quo quidem tempore credi non potest, quā me humilitate, quā benignitate suscepit, congratulatus plurimū, et gavisus in Domino, quōd tanti esset habitus a nobis, quem peregrinatione susceptā expetissemus. Miserum me! penè non audeo confiteri, cùm me sancto convivio suo dignatus est adhibere. Aquam manibus nostris ipse obtulit; ad vesperum autem ipse nobis pedes abluit. Nec reniti, aut contrā ire constanza fuit; ita illius auctoritate oppressus sum, ut nefas putarem si non acquiescem. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quām mundi hujus illecebras et sæculi onera relinquenda, ut Dominum Jesum liberi expeditique sequeremur.

Præstantissimumque nobis præsentium temporum illustris viri Paulini¹, cuius suprà mentionem fecimus, exemplum ingerebat: qui, summis opibus abjectis, Christum secutus, solus penè his temporibus Evangelica præcepta complèsset. Illum nobis sequendum, illum clamabat imitandum, beatumque esse præsens sæculum tantæ fidei virtutisque documento; cùm, secundum sententiam Domini, dives et possidens multa, vendendo omnia et dando pauperibus², quod erat facto impossibile, fecisset exemplo.

Jam vero in verbis et confabulatione ejus quanta gravitas, quanta dignitas erat! Quām alacer, quām efficax, quām in absolvendis Scripturarum quæstionibus promptus et facilis! Et quia multos ad hanc partem incredulos scio, quippe quos viderim, meipso etiam referente, non credere; Jesum testor, spemque commu-

¹ San Paulino de Nola.

² Matth. xix.

nem, me ex nullius unquam ore tantum scientiae, tantum ingenii, tam boni et tam puri sermonis audisse. Quanquam in Martini virtutibus quantula est ista laudatio! nisi, quod mirum est, homini illitterato ne hanc quidem gratiam defuisse.

CAPÍTULO XVI.

Rápido bosquejo de su vida interior.

Et si facta illius explicari verbis utcumque potuerunt, interiorem vitam illius, quotidianam conversationem, et animum cœlo semper intentum, nulla unquam (verè profiteor), nulla explicavit oratio: illam scilicet perseverantiam et temperamentum in abstinentia et jejuniis potentiam in vigiliis et orationibus, noctesque ab eo perinde ac dies actas, nullumque vacuum ab opere Dei tempus, quo vel otio indulserit, vel negotio, sed ne cibo aut somno quidem, nisi quatenus naturæ cogebat necessitas. Verè fatebor, non, si ipse (ut aiunt) ab inferis Homerus emerget, posset exponere; adeo Martinus omnia ma ora sunt, quām ut verbis concipi queant. Nulla unquam hora momentumque præterit, quin aut orationi incumbet, aut insisteret lectioni. Quanquam enim inter legendum, aut si quid aliud fortè agebat, nunquam animum ab oratione laxabat. Nimurum, ut fabris ferrariis moris est, qui inter operandum pro quodam laboris levamine incudem suam feriunt: ita Martinus, etiam dum aliud agere videretur, semper orabat.

O verè beatus, in quo dolus non fuit, neminem judicans, neminem damnans, nulli malum pro malo reddens! Tantam quippe adversum omnes injurias patientiam assumpserat, ut cùm esset summus sacerdos, impunè etiam ab infimis clericis laceretur; nec propter id eos aut loco unquam amoverit, aut a sua quantum in ipso fuit, charitate repulerit. Nemo unquam illum

vidit iratum, nemo mōrentem, nemo ridentem: unus idemque semper, cœlestem quodam modo lœtitiam vultu præferens, extra naturam hominis videbatur. Nunquam in illius ore, nisi Christus; nunquam in illius corde, nisi pietas, nisi pax, nisi misericordia inerat.

Plerumquè etiam pro eorum qui obtrectatores illius videbantur, solebat flere peccatis, qui remotum et quietum venenatis linguis et vipereo ore carpebant. Et verè nonnullus experti sumus invidos virtutis vitæque ejus, qui in illo oderant quod in se non videbant, et quod imitari non valebant. Nec verò quemquam nominare necesse est, licet nos ipsos plerique circumlatrent. Sufficit ut si quis ex his hæc legerit et agnoverit, erubescat.

CAPÍTULO XVII¹.

Martin, próximo á partir de este mundo, emprende un viaje para restablecer la paz en la Iglesia de Cande: saludables reflexiones que hace en el camino á sus discípulos: restablecida la paz en dicha Iglesia, cae enfermo: admirables y tiernísimos sentimientos.

Martinus obitum suum longè antè præscivit; dixitque fratribus, dissolutionem sui corporis imminere. Interea causa exstitit quā Candatensem vicum² visitaret. Nam clericis inter se Ecclesiæ illius discordantibus, pacem cupiens reformare, licet finem dierum suorum non ignoraret, proficiisci tamen ob istiusmodi causam non recusavit bonam hanc virtutum suarum consummationem existimans, si pacem Ecclesiæ redditam reliquisset. Ita profectus cum suo illo, ut semper, frequenterissimo discipulorum sanctissimoque comitatu, mergos

¹ Ex eodem; Epis. ad Bassulam.

² Cande, parroquia situada en la extremidad de su diócesis, inmediata al Poitou y al Anjou.

in flumine conspicatur piscium prædam sequi, et rapacem ingluviem assiduis urgere captivis: Forma, inquit, hæc dæmonum est; insidiantur incautis, capiunt nescientes, captos devorant, exsaturarique non queunt devoratis. Imperat deinde, potenti virtute verborum, ut eum, cui innatabant, gurgitem relinquentes, aridas peterent desertasque regiones: eo nimirū circa aves illas usus imperio, quo dæmones fugare consueverat. Ita grege facto, omnes in unum illæ volucres congregatae, relicto flumine, montes sylvasque petierunt, non sine admiratione multorum, qui tantam in Martino virtutem viderunt, ut etiam avibus imperaret.

Aliquandiu ergò in vico illo vel in ecclesia, ad quam iverat, commoratus, pace inter clericos restitutâ, cùm jam regredi ad monasterium cogitaret, viribus corporis cœpit repente destitui. Convocatisque discipulis, indicat se jam resolfi. Tum verò mœror et luctus omnium, vox una plangentium: Cur nos, pater, deseris? aut cui nos desolatos relinquis? Invadent enim gregem tuum lupi rapaces, et quis eos a morsibus, percuesso pastore, prohibebit? Scimus quidem, desiderare te Christum, sed salva tibi sunt tua præmia, nec dilata minuentur: nostrî potius miserere, quos deseris. Tum ille motus his fletibus, ut totus semper in Domino misericordiae visceribus affluebat, lacrymasse perhibetur. Conversusque ad Dominum, hâc tantum flentibus voce respondit: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso labore: fiat voluntas tua. Nimirum inter spem amoremque positus, dubitavit penè quid mallet: quia nec hos deserere, nec a Christo volebat diutius separari: nihil tamen in voto suo ponens aut voluntati relinquens, totum se Domini arbitrio potestatique committens. O virum ineffabilem, nec labore victum, nec morte vincendum, qui in nullam se partem pronior inclinaverit; nec mori timuit, nec vivere recusavit!

CAPÍTULO XVIII.

Muerte y exequias de san Martin: bellas reflexiones del historiador.

Itaque cùm jam per aliquot dies vi febrium tenetur, non tamen a Dei opere cessabat: pernox in orationibus et vigiliis, fatiscentes artus spiritui servire cogebat, nobili illo strato suo in cinere et cilicio recubans. Et cùm a discipulis rogaretur, ut saltem vilia sibi sineret stramenta supponi: Non decet, inquit, filii, Christianum nisi in cinere mori. Ego si aliud vobis exemplum relinquo, ipse peccavi. Oculis ac manibus in cœlum semper intentus, invictum ab oratione spiritum non relaxabat. Et cùm a presbyteris, qui tunc ad eum confluxerant, rogaretur ut corpusculum lateris mutatione relevaret: Sinite, inquit, sinite me, fratres, cœlum potius respicere quâm terram, ut suo jam itinere iturus ad Dominum spiritus dirigatur. Hæc locutus, diabolum vidi propè assistere. Quid hic, inquit, adstas, cruenta bestia? Nihil in me, funeste, reperies: Abrahae me sinus recipiet.

Cum hâc ergò voce fatigatum divinis operibus spiritum cœlo reddidit, testatique nobis sunt qui adfuerunt, jam exanimi corpore, glorificati hominis gloriam se vidisse. Vultus luce clarior renitebat, cùm membra cætera ne tenuis quidem macula fuscaret. In aliis etiam, et in illo, septenis quodammodo pueri gratia videbatur. Quis istum unquam cilicio tectum, quis cineribus crederet involutum? Ita vitro purior, lacte candidior, jam in quadam futuræ resurrectionis gloria et natura demutatae carnis ostensus est.

Jam verò in obsequium funeris credi non potest quanta hominum multitudo convenerit. Tota obviâ corpori civitas ruit. Cuncti ex agris atque vicis, multique ex vicinis etiam urbibus adfuerunt. O quantus

luctus omnium, quanta præcipuè mœrentium lamenta monachorum, qui eo die ferè ad duo millia convenisse dicuntur! Specialis Martini gloria: ejus exemplo in Domini servitute stirps tanta fructificaverat. Agebat nimirum ante se pastor extinctus greges suos, sanctæ illius multitudinis pallidas turbas, agmina palliata, et aut emeritos senes, aut juratos Christi in sacramenta tirones. Tum virginum chorus fletu abstinentis præ pudore, cùm lætandum illi potius esse sentiret, quem jam suo Dominus gremio conoveret, quām sancto dissimulabat gaudio quod dolebat! Siquidem fides flere prohiberet, gemitum extorqueret affectus. Etenim tam erat sancta de illius gloria exultatio, quam pia de morte confusio. Ignosce flentibus, gratulare gaudentibus: quia et pium est gaudere Martino, et pium est flere Martinum, dum unusquisque et sibi præstatut doleat, et illi debet ut gaudeat.

Hæc igitur beati viri corpus usque ad locum sepulcri hymnis canora cœlestibus turba prosequitur. Comparetur, si placet, sœcularis illa pompa, non dicam funeris, sed triumphi. Quid simile Martini exequiis conferetur? Ducant illi præ curribus suis vincos post terga captivos¹: Martini corpus hi, qui mundum ducatu illius vicerant, prosequuntur. Illos confusis plausibus populorum honoret insania: Martino divinis plauditur psalmis, Martinus hymnis cœlestibus honoratur. Illi post triumphos suos in tartara sœva truduntur: Martinus Abrahæ sinu lætus excipitur; Martinus hic pauper et modicus, cœlum dives ingreditur, hymnis cœlestibus honoratur: illinc nos, ut spero, custodiens, me hæc scribentem respicit, te legentem.

¹ Alusion à la pompa con que los triunfadores romanos eran conducidos al capitolio. Delante de sus carrozas iban atados los reyes vencidos.

ESTRACTOS DE LAS ACTAS

DEL MARTIRIO DE SAN SEBASTIAN¹.

CAPÍTULO I.

Patria del Santo: su empleo: por qué ocultaba que era cristiano.

Sebastianus vir christianissimus, Mediolani eruditus, civitate Narbonensi oriundus, Diocletiano et Maximiano imperatoribus ita carus erat in omnibus, ut principatum ei primæ cohortis traderent², et suo eum conspectui juberent semper adstare. Erat enim vir in sermone verax, in judicio justus, in consilio providus, in commissso fidelis, in interventu strenuus, in bonitate conspicuus, in universa morum honestate præclarus. Hunc milites quasi patrem venerabantur, hunc universi, qui præerant palatio, summo amoris studio complectebantur atque colebant.

Verus Dei cultor quotidie quidem sedulum Christo exhibebat officium, sed tamen dabat operam, ut id sacrilegis regibus esset incompertum, non passionis timore perterritus, nec patrimonii sui amore constrictus,

¹ Acerca de las actas de este martirio dice Baronio: «Sunt quidem ipsa acta legitima, conscripta a notariis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quibus id operis officio incumbebat.» An. 284, numero 10.

² Trátase aquí de las cohortes pretorianas, que eran 17, y formaban la guardia imperial. Se ve que el jefe principal de la primera cohorte era un oficial de rango muy elevado, cuyo grado podría corresponder en el dia al de teniente general.